

Kärnkraftsäkerhet och utbildning AB (KSU)

Kärnkraftsopinionen 25 år efter folkomröstningen

2005 - 03 - 15

T - 111342

Kontaktpersoner:

TEMO: Arne Modig 073 950 3005, David Ahlin 073 950 3016

Kärnkraftsopinionen 25 år efter folkomröstningen

Temo har under en lång rad av år undersökt kärnkraftopinionen på uppdrag av Kärnkraftsäkerhet och Utbildning AB (KSU). Undersökningen omfattar normalt två frågor, en om den personliga åsikten om kärnkraftens användning och en om olika miljömål inom energipolitiken.

Några veckor före den 23 mars 2005, som är 25 årsdagen av folkomröstningen om kärnkraften, kompletterades de båda frågorna med två nya om hur de som var röstberättigade 1980 röstade i folkomröstningen. Svaren på de båda senare frågorna har samkörts med svaren om den nuvarande attityden till kärnkraften.

25 år efter folkomröstningen vill åtta av tio fortsätta använda kärnkraften och knappt en av sju (13 %) vill avveckla. Under de senaste åren har andelen som vill använda kärnkraften sakta men stadigt ökat från 77 % till 82 %.

De som var röstberättigade 1980 har fått två frågor om hur de röstade. De intervjuade ger en minnesbild som i stora drag liknar utfallet i folkomröstningen, detta gäller särskilt linje 3 där minnesbilden är slående lik det faktiska utfallet.

Undersökningen visar tydligt att bland dem som idag vill fortsätta använda kärnkraften har relativt många bytt uppfattning sedan folkomröstningen.

Åtta av tio vill fortsätta använda kärnkraften

I undersökningen ställdes följande fråga om inställningen till kärnkraften:

Vilken är Din personliga åsikt om kärnkraftens användning i Sverige? Ska vi...?

- *Avveckla kärnkraften genom regeringsbeslut att stänga reaktorer, även om tillsynsmyndigheterna inte anser detta nödvändigt av säkerhetsskäl.*
- *Använda kärnkraften till dess att nuvarande reaktorer läggs ner av säkerhets- eller kostnadsskäl*
- *Fortsätta använda kärnkraften i samma omfattning som idag, dvs vid behov förnya de reaktorer som nu finns*
- *Utveckla kärnkraften och i framtiden satsa på fler reaktorer*
- *Tveksam, vet ej*

Drygt åtta av tio svenskar (83 %) anser att Sverige ska fortsätta att använda kärnkraften. 13 procent anser att kärnkraften bör avvecklas.

Inom gruppen som anser att Sverige ska fortsätta använda kärnkraften finns olika åsikter om hur detta ska gå till:

- Två av tio svenskar (19 %) vill att Sverige ska utveckla kärnkraften och i framtiden satsa på fler reaktorer.
- Tre av tio svenskar (30 %) anser att vi ska fortsätta använda kärnkraften i samma omfattning som idag, dvs vid behov förnya de reaktorer som nu finns.
- Drygt tre av tio svenskar (34 %) anser att vi ska använda kärnkraften till dess att nuvarande reaktorer läggs ned av säkerhets- eller kostnadsskäl.

Jämfört med mätningen i oktober 2004 har det bara skett mindre förändringar i kärnkraftsopinionen. Andelen som vill utveckla kärnkraften har ökat något från 16 procent till 19 procent. Den förändringen är dock inte statistiskt säkerställd.

Sett över lite längre tid har det dock skett vissa förskjutningar i opinionen i mer kärnkraftspositiv riktning. I mätningarna november 2001 och maj 2002 ansåg 19 procent att kärnkraften ska avvecklas. En siffra som nu har minskat till 13 procent.

Samtidigt har andelen som vill utveckla kärnkraften ökat från 11 procent i november 2001 till 19 procent i mars 2005. Förändringen har varit ojämn men det är tydligt att nivån under senare år är högre än i de tidigare mätningarna.

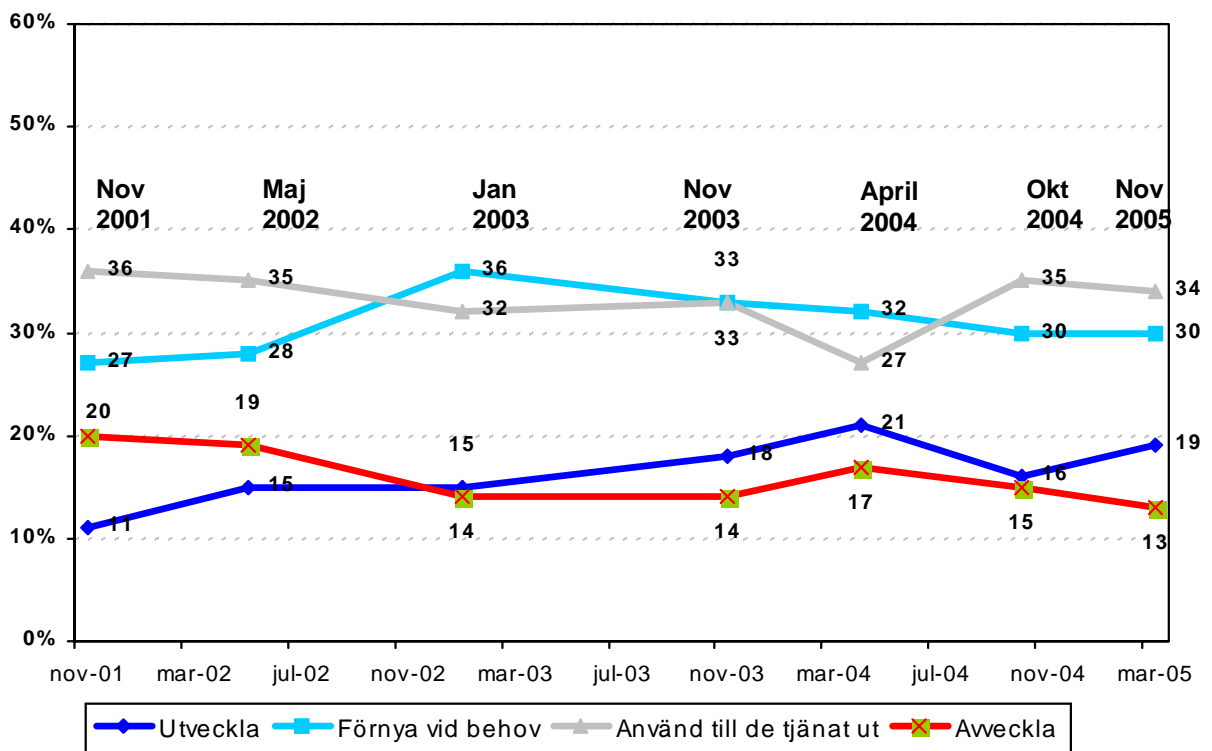
Som tidigare är kvinnor oftare än män skeptiska till kärnkraften. Bland kvinnorna anser t ex 18 procent att kärnkraften bör avvecklas mot 7 procent bland männen. Denna skillnad har varit stort sett lika stor sedan mätningen med nya svarsalternativ inleddes i november 2001.

Omvänt anser hela 29 procent bland männen att vi bör satsa på fler reaktorer mot bara 9 procent bland kvinnorna, dvs en skillnad på 20 procentenheter. Denna skillnad var klart mindre i tidigare mätningar.

Genom åren har det funnits vissa olikheter mellan yngre och äldre när det gäller inställningen till kärnkraft. Periodsvis har unga oftare än andra velat avveckla medan medelålders oftare än andra varit för en utveckling. Detta har speciellt gällt de unga kvinnorna. I dag har man dock inom olika åldergrupper i stort sett samma uppfattning om kärnkraften. Bakom detta finns dock idag en tydliga olikhet mellan unga män och unga kvinnor. I gruppen under 30 år vill 28 procent av kvinnorna avveckla kärnkraften mot bara 6 procent bland de unga männen.

Stödet för att vi ska utveckla kärnkraften och i framtiden satsa på fler reaktorer är störst bland de moderata sympatisörerna. (27 %). Bland socialdemokratiska sympatisörer anser 12 procent att kärnkraften bör avvecklas medan 16 procent anser att man bör utveckla kärnkraften.

Diagram 1 – ”Vilken är din personliga åsikt om kärnkraftens användning i Sverige?”

En långsiktig mer kärnkraftspositiv opinion

Under perioden juni 1997 till maj 2001 användes en äldre fråga med endast tre svarsalternativ:

Vilken är Din personliga åsikt om kärnkraftens användning i Sverige? Ska vi...?

- *Avveckla kärnkraften genom regeringsbeslut att stänga reaktorer, även om tillsynsmyndigheterna inte anser detta nödvändigt av säkerhetsskäl.*
- *Använda kärnkraften till dess att nuvarande reaktorer läggs ner av säkerhets- eller kostnadsskäl*
- *Utveckla kärnkraften och bygga nya reaktorer vid behov, till exempel när de nuvarande tjänat ut*
- *Tveksam, vet ej*

I diagrammet nedan redovisas utvecklingen från juni 1997. I diagrammet redovisas dels andelen som vill avveckla kärnkraften och dels andelen som vill fortsätta använda eller utveckla kärnkraften. Diagrammet ger därmed en bild av opinionsutvecklingen i Sverige när det gäller dessa två huvudalternativ.

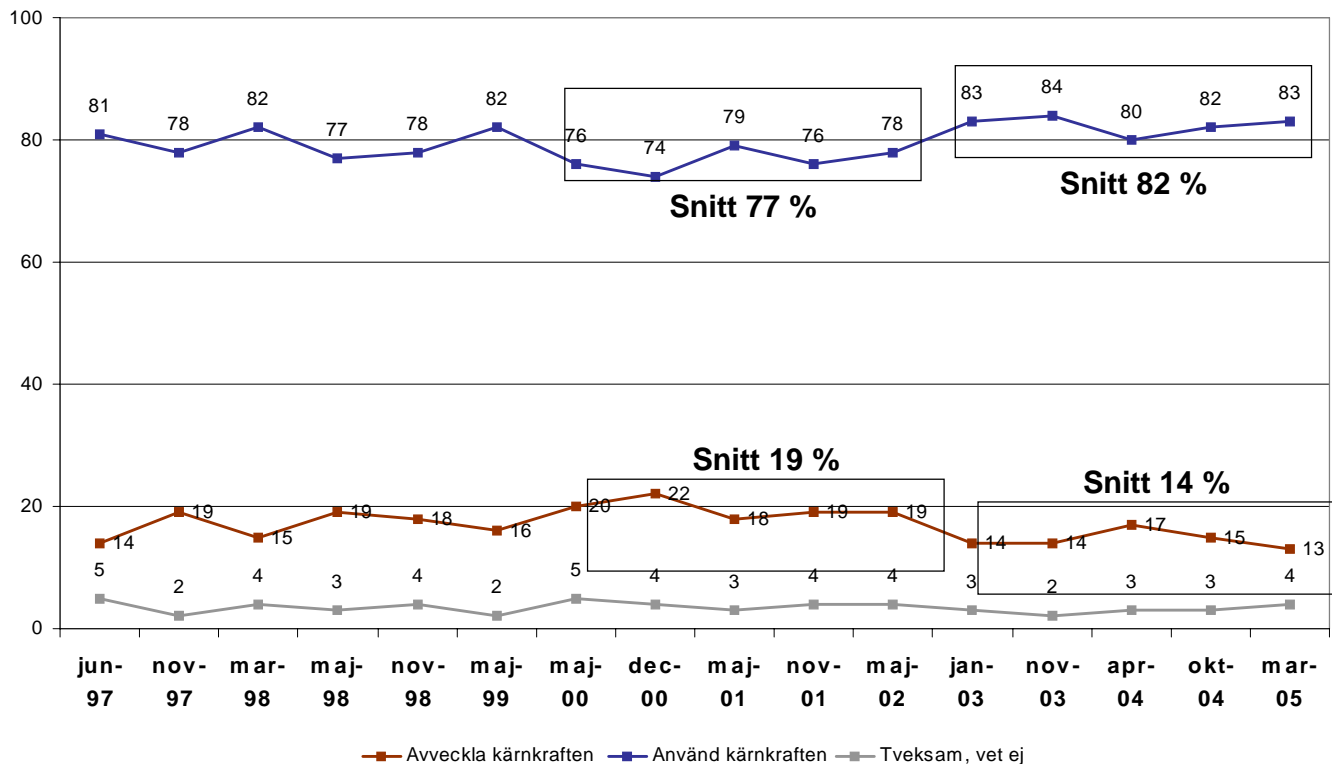
En testmätning som Temo genomfört i november 2001 visar att både den äldre (med tre svarsalternativ) och den nya frågan (med fyra svarsalternativ) ger nästan exakt samma bild av opinionsläget när det gäller dessa två huvudalternativ.

Diagrammet visar att opinionen i denna fråga varit relativt stabil under de senaste två åren. Andelen som vill fortsätta använda kärnkraften har sedan januari 2003, med vissa mindre variationer, legat runt 82 procent. Under samma period har andelen som vill avveckla kärnkraften legat runt ca 14 procent.

Resultaten visar att det i ett lite längre perspektiv skett en tydlig förskjutning i kärnkraftspositiv riktning. Under perioden 2000 till 2002 pendlade andelen som vill fortsätt använda kärnkraften runt 77 procent. Under de senaste åren har denna andelen således varit ca 5 procent högre, vilket är en statistiskt säkerställd skillnad.

På motsvarande sätt var andelen som vill avveckla kärnkraften ca 5 procent högre under perioden 2000 till 2002.

Diagram 2 – Kärnkraftsopinionen över tid

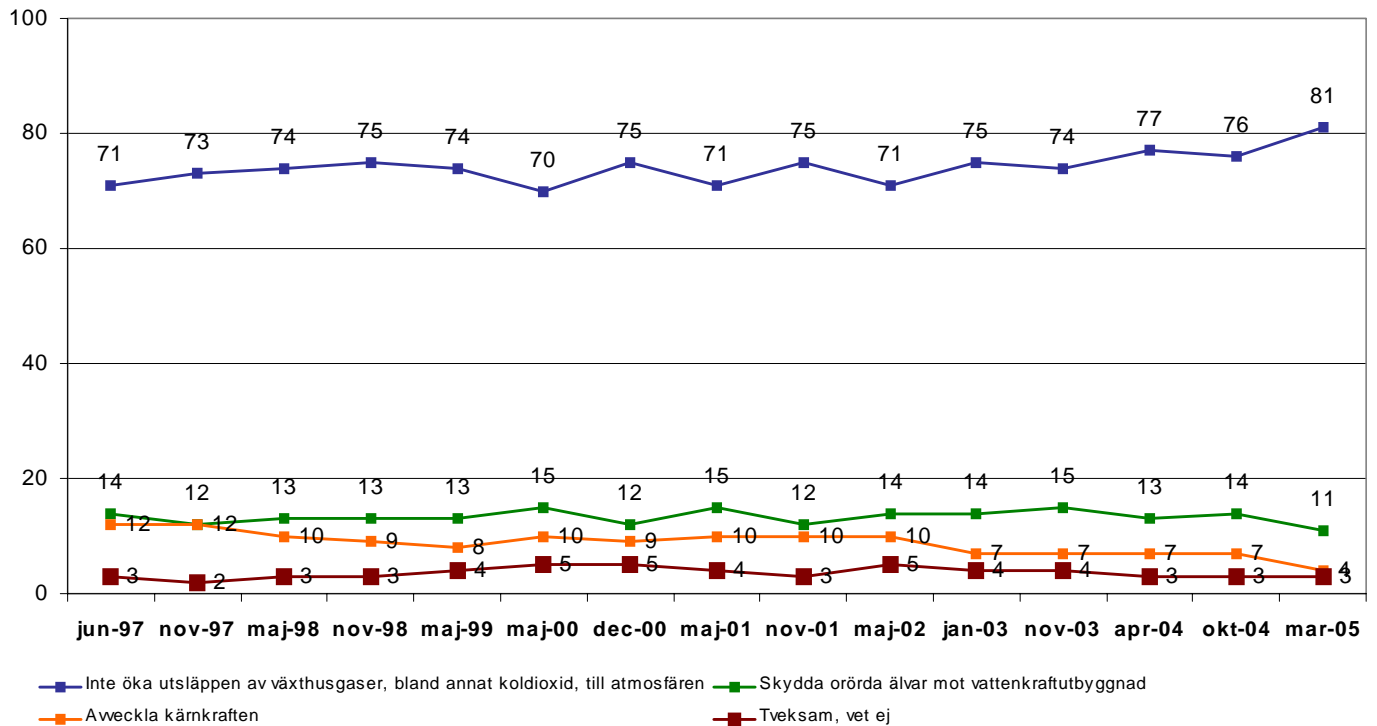
Viktigaste miljömålet – att inte öka utsläppen av växthusgaser

Åtta av tio svenskar (81 %) anser att det viktigaste miljömålet är att inte utöka utsläppen av växthusgaser, bland annat koldioxid, till atmosfären. I november 2003 angav 74 procent att detta var det viktigaste miljömålet. Andelen har därefter ökat stegvis.

En av tio (11 %) anser att det viktigaste miljömålet är att man skyddar orörda älvar mot vattenkraftsutbyggnad. Denna andel har stegvis minskat under senare tid. Förändringen jämfört med mätningen i november 2003 (15 %) är statistiskt säkerställd.

4 procent anger att det viktigaste miljömålet är att avveckla kärnkraften. Fram till maj 2002 låg denna andel under några år relativt konstant på ca 10 procent. I mätningarna under 2003 och 2004 minskade andelen något och låg konstant på 7 procent. Den nya mätningen kan vara ett tecken på att denna opinion försvagats ytterligare.

Diagram 3 – ”Riksdagen har fattat beslut om olika miljömål. Vilket av följande miljömål tycker du är viktigast?”

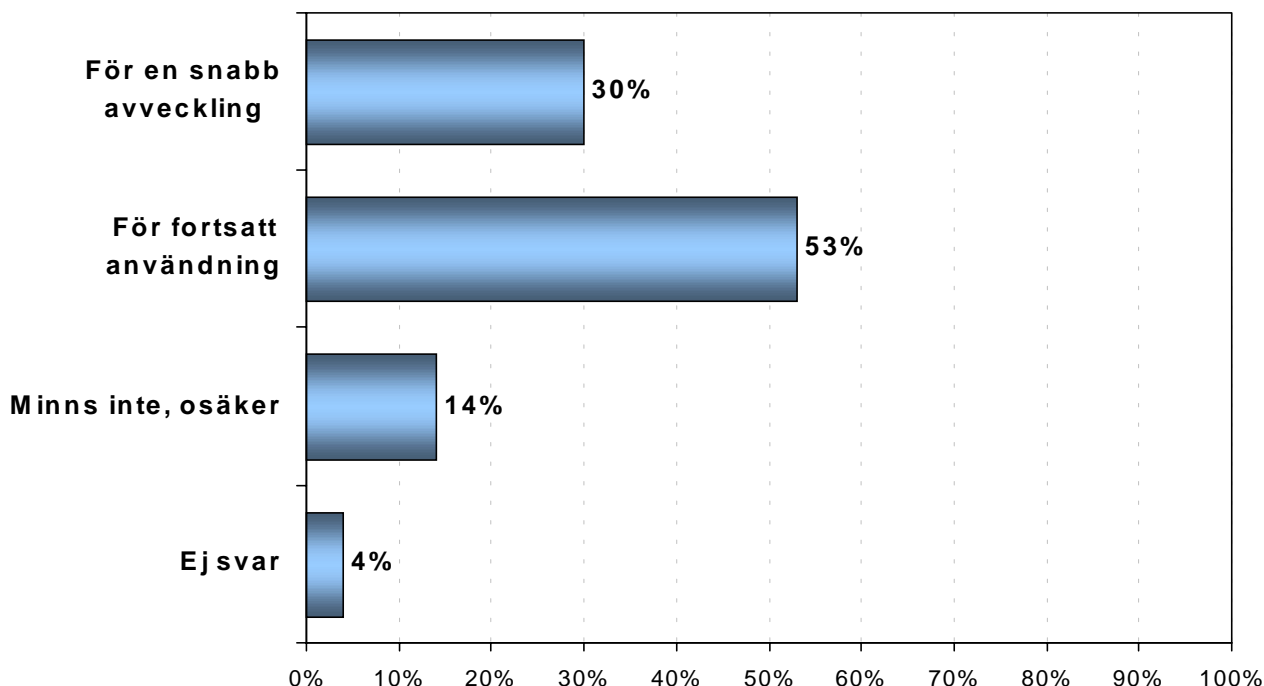
Folkomröstningen om kärnkraft 1980

Den 23 mars 1980 genomfördes i Sverige en folkomröstning om kärnkraftens framtid. Bakgrunden var reaktorolyckan i Harrisburg i mars 1979. I samband med folkomröstningen 1980 önskade 66 procent av befolkningen en långsiktig kärnkraftsavveckling. Endast 30 procent ville använda kärnkraften (se Holmberg-Weibull (red): Ju mer vi är tillsammans. SOM-rapport nr 34. Göteborg 2004). I folkomröstningen var den som fyllt 18 år röstberättigad.

I debatten om kärnkraften har folkomröstningen och utfallet om folkomröstningen haft stor betydelse. För att ge en belysning av detta ställdes i undersökningen följande fråga till personer födda 1962 eller tidigare, dvs personer som 1980 var i röstberättigad ålder:

1980 hölls i Sverige en folkomröstning i kärnkraftsfrågan. Kommer du ihåg om du själv vid tiden för folkomröstningen, dvs 1980 var för en snabb avveckling av kärnkraften eller om du var för att man skulle fortsätta använda kärnkraften?

Diagram 4 – ”Inställning till kärnkraften år 1980”

Resultatet antyder att många bytt uppfattning sedan folkomröstningen. Minnesbilden bland de röstberättigade svenskarna är betydligt mer kärnkraftspositiv än det faktiska opinionsläget 1980.

Hur stämmer den inställning man idag har till kärnkraftens användning med minnesbilden av inställningen 1980?

Minnesbild av inställningen 1980	Vill idag idag/aktuell inställning			
	Avveckla	Använda	Fortsätta	Utveckla
För en snabb avveckling	78 %	37 %	20 %	6 %
För fortsatt användning	10 %	49 %	61 %	83 %

I två grupper har det bara skett mindre förändringar. Bland dessa har en majoritet i stort sett samma uppfattning (eller åtminstone inte oförenliga uppfattningar) om man jämför dagens inställning med vad man anger att man tyckte 1980. Bland de som idag vill avveckla kärnkraften svarar 78 procent att man vid tiden för folkomröstningen var för en snabb avveckling. Bland de som idag vill utveckla kärnkraften ansåg 83 procent att man skulle fortsätta använda kärnkraften.

Bland övriga har det uppenbarligen skett en tydlig förändring i mer kärnkraftspositiv riktning. Undersökningen visar tydligt att bland de som idag vill fortsätta använda kärnkraften har relativt många bytt uppfattning sedan folkomröstningen.

Bland dem som idag vill fortsätta använda kärnkraften till dess nuvarande reaktorer läggs ned av säkerhets- eller kostnadsskäl anger hela 37 procent att man vid tiden för folkomröstningen var för en snabb avveckling. Hela fyra av tio i denna grupp har således bytt uppfattning i mer kärnkraftspositiv riktning.

I gruppen som idag vill fortsätta och vid behov förnya de reaktorer som finns uppger 20 procent att man vid tiden för folkomröstningen var för en snabb avveckling. Också här har det således skett en tydlig förflyttning i mer kärnkraftspositiv riktning..

Minnesbilden av röstningen

I folkomröstningen 1980 formulerades tre alternativ. För att få en uppfattning om svenska väljare bild av hur man röstade 1980 ställdes i undersökningen följande fråga till personer som då var i röstberättigad ålder:

*I folkomröstningen fanns 3 alternativ (LÄS UPP 1-3!).....
Kommer du idag ihåg om du röstade för linje 1, linje 2 eller linje 3 eller kommer du inte ihåg hur du röstade?*

OM IP FRÅGAR: Linje 1 stöddes av moderaterna, linje 2 stöddes av socialdemokraterna och folkpartiet, linje 3 stöddes av dåvarande vpk, centern och Folkkampanjen mot kärnkraft

- *Linje 1 ville att högst 12 kärnkraftsreaktorer skulle tas i drift*
- *Linje 2 ville också att högst 12 kärnkraftsreaktorer skulle tas i drift men ställde hårdare krav på ny forskning och att kärnkraften skulle ägas av samhället.*
- *Linje 3 ville att inga nya kärnkraftsreaktorer skulle startas och att de 6 kärnkraftsreaktorer som då var igång skulle avvecklas inom 10 år. Minns inte, osäker*
- *Röstade inte, röstade blankt*
- *Ej svar*

	Faktiskt utfall 1980	Minnesbild mars 2005
Linje 1	18,9 %	17 %
Linje 2	39,1 %	46 %
Linje 3	38,7 %	38 %
Valdeltagande/andel svarande	75,6 %	72 %

De intervjuade ger idag en minnesbild som i stort drag liknar utfallet av folkomröstningen.

Det gäller särskilt linje 3 där minnebildens är slående lik det faktiska utfallet.

Minnesbilden är inte riktigt lika tydlig när det gäller linje 1 respektive linje 2. Det kan möjligtvis hänga ihop med att det idag, med 25 års avstånd, kan vara svårare att klart identifiera vad som var skillnaden mellan dessa två alternativ.

Av dem som idag är för av avveckling anger ca 90 procent att man röstade på linje 3.

Bland dem som idag är för en utveckling av kärnkraften röstade ca 90 procent på linje 1 eller linje 2.

Bland övriga tycks det ha skett mer tydliga förändringar. Bland dem som idag vill fortsätta använda kärnkraften till dess nuvarande reaktorer läggs ned av säkerhets- eller kostnadsskäl anger ungefär 4 av 10 att man röstade på linje 3.

I gruppen som idag vill fortsätta använda och vid behov förnya de reaktorer som finns uppger nästan 3 av 10 att man röstade för linje 3. I denna grupp är man samtidigt mest osäker på hur man egentligen röstade.

Undersökningens genomförande

Denna undersökning genomfördes med hjälp av telefonintervjuer med riksrepresentativa urval omfattande 1.027 svenskar i åldern 16 år och äldre. Intervjuerna genomfördes 28 februari – 3 mars 2005.

För mer information kontakta Arne Modig tel:08-522 330 05, e-post: arne.modig@temo.se

Tidigare undersökningar:

Mätningarna inleddes i juni 1997. De första mätningarna genomfördes med hjälp av besöksintervjuer. Fr o m maj 2000 genomförs de med hjälp av telefonintervjuer. Vid övergången till telefonintervjuer gjordes en jämförelse som visade att telefonintervjuerna gav ett något lägre värde för andelen som vill ”*använda kärnkraften till dess att nuvarande reaktorer läggs ner av säkerhets- eller kostnadsskäl*” respektive andelen som vill ”*skydda orörda älvor*”. I övrigt var skillnaderna små.

1997 till maj 1999 genomfördes mätningarna av Sifo och därefter av Temo.

Intervjufrågan om kärnkraftens användning:

I frågan om kärnkraftens användning har vissa ord/formuleringar ändrats efter mätningen i juni 1997. I det första svarsalternativet har ”*politiska beslut*” bytts mot ”*regeringsbeslut*”. I det andra svarsalternativet har texten ändrats från ”*Avveckla kärnkraften i takt med ...*” till ”*Använda kärnkraften till dess*”. Efter mätningen i maj 1998 har det första svarsalternativet ”*oberoende av tillsynsmyndigheternas säkerhetsbedömning*” bytts ut mot ”*även om tillsynsmyndigheterna inte anser detta nödvändigt av säkerhetsskäl*”.

Fr o m mätningen i november 2001 används en fråga med fyra svarsalternativ.